ΠΟΛΩΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΤΟΥ ΒΟΛΕΣΛΑΟΥ ΠΡΟΥΣ

ΤΟ ΟΡΓΑΝΕΤΤΟ

Θ' ἀπαντήσατε βέβαια, στὴν ὁδὸ Μιοδόβαν, τῆς Βαρσοβίας ἕναν κύριο μεσόκοπο, ποὺ κάθε μεσημέρι περνάει καὶ πηγαίνει ἀπὸ τὴν πλατεία Κρασίνσκη στὴν ὁδὸ Σεκατορεκάν.

Μὲ ζωηρὸ τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου του, μὲ φαβορίτες π' ἄρχισαν ν' ἀσπρίζουν, μὲ μάτια γλυκά, ντυμένος πάντα μοντέρνα, βαδίζει σιγά. μὲ τὰ χέρια στὶς τσέπες, σκυμμένος, σκεπτικός, μὲ τὴν ὀμπρέλλα ἢ τὸ μπαστοῦνι στὸ χέρι, ἀναλόγως τοῦ καιροῦ.

Ὁ κύριος αὐτὸς εἶνε ὁ Θωμᾶς ὁ δικηγόρος.

Πᾶνε τριάντα χρόνια τώρα ποὺ ὁ κύριος Θωμᾶς περνάει τὴν ὁδὸν Μιοδόβας. Βιδίζει σιγὰ-σιγὰ καὶ σκέπτεται ὅτι ὁ δρόμος ἄλλαξε πολύ. Ἀλλὰ κι' ὁ δρόμος θὰ μποροῦσε νὰ εἰπῆ τὰ ἴδια γι' αὐτόν.

Γιατὶ μιὰ φορὰ κι' ἕναν καιρὸ ἦτανε νέος πολὺ ὁ κ. Θωμᾶς κ' ἔτρεχε περισσότερο ἀπὸ τὶς μικρὲς τὶς μοδιστροῦλες σὰν βγαίνανε ἀπὸ τὰ μαγαζιά τους. Τὰ μαλλιά του ἦσαν ὡραῖα, τὸ μουστάκι του στριμμένο καὶ τὸ πρόσωπό του γελαστό. Εἶχε στὴν ἡλικία ἐκείνη ἕνα σωρὸ ἐρωτικὲς συνεντεύξεις, εἶχε τόσα πράγματα μέσα στὸ μυαλό του, τόσες πολλὲς καὶ ποικίλες ἀσχολίες, ὥστε ὅσες προτάσεις γάμου κι' ἂν τοῦ ἔκαναν δὲν εἶχε τὸν καιρὸ ν' ἀπαντήση σὲ καμμιά. Μὰ σιγὰ-σιγὰ πλάκωσαν τὰ γεράτειά. Τὸ κεφάλι του ἄρχισε νὰ γίνεται φαλακρό Στὸ μουστάκι του καὶ στὸ γένι του φανάζουν τρίχες ἀργυρές.

Ἡ νεανική του ὁρμὴ χάθηκε. Τώρα ἦταν πλούσιος πολὺ μὰ τὰ νειάτα ἔφυγαν. Ἡ περιουσία του εἶνε μεγάλη. Κρατάει ἕνα σπίτι πρώτης τάξεως καὶ σκέπτεται ὅτι εἶνε καιρὸς παιὰ νὰ παντρευτῆ.

Δυστυχῶς σ' αὐτὸν τὸν κόσμο δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος ποὺ νὰ μὴν ἔχη καὶ τὸ ἀδύνατό του μέρος. Κι' ὁ κύριος Θωμᾶς εἶχε κι' αὐτὸς τὸ δικό του.

Δὲν μποροῦσε νὰ ὑλοφόρη τὶς λατέρνες, τὰ ὀργανέττα καὶ τοὺς λατερνατζῆδες. Ὅταν συναντοῦσε λατέρνα στὸ δρόμο τὸν ἔπιανε φοῦρκα καὶ μελαγχολία.

Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ποὺ ἦταν πάντα τόσο μαλακός, καὶ τόσο λογικὸς στὶς σκέψεις του, γινόταν τόσο μανιώδης ὅταν ἄκουγε λατέρνα.

— Ἀκοῦς ἐκεῖ !... ἔλεγε. Ἀκοῦς ἐκεῖ νὰ κατανοῆς σ' αὐτὸ τὸ χάλι τὴ θεία μουσική. Νὰ κάνουν τὴ λεπτὴ αὐτὴ ἐκδήλωσι τῶν λεπτοτέρων δονήσεων τῆς ἀνθρώπινης καρδιᾶς, μιὰ μηχανή, ἕνα φοβερὸ ὄργανο, μὲ ἄγριες βραχνὲς φωνές... Μουσικοὶ καὶ οἱ λατερνατζῆδες !... Πῶς τοὺς ἐπιτρέπει ἡ ἀστυνομία νὰ κυκλοφοροῦν στὸ δρόμο...

Τόση ἦταν ἡ μανία τοῦ κυρίου Θωμᾶ, γιὰ τὶς λατέρνες, ποὺ κάλεσε τὸ σπιτονοικοκύρη του καὶ τοῦ εἶπε, ὅτι τοῦ αὐξάνει τὸ ἐνοίκιο, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὅρο, λατέρνα νὰ μὴ μπῆ ποτὲ στὴν αὐλή του. Ἐτσίνς ἔπιασε καὶ τὸ θυρωρό.

— Ἄκουσε, φίλε μου. Πῶς σὲ λένε ;

— Καζιμίρ.

— Ἄ ! Ἄκου, Καζιμίρ. Θὰ σοῦ αὐξήσω τὸ μισθὸ σου, ἀλλὰ ὑπὸ ἕναν ὅρο. Νὰ μὴν ἀφίσης ποτὲ κανένα ὀρνανέττο νὰ μπῆ στὴν αὐλή.

— Καλά ! Καλά ! Κατάλαβα, κύριε κόμη !

***

Τὸ παρταμένο τοῦ κυρίου Θωμᾶ, εἶχε δυὸ διαμερίσματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἕνα ἔβλεπε στὸ δρόμο καὶ τὸ ἄλλο σὴν ἐσωτερική αὐλή. Στὴν αὐλὴ αὐτὴ ὑπῆρχαν διάφορες καμαροῦλες, στὶς ὁποῖες κατοικοῦσαν διάφορες οἰκογένειες φτωχές.

Μιὰ μέρα, ἦταν ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ἕνα διαμέρισμα ἀπὸ τὴ φτωχικὴ αὐλὴ νοικιάστηκε ἀπὸ δυὸ γυναῖκες καὶ ἕνα κοριτσάκι ὡς ὀχτὼ ἐτῶν.

Ὁ κύριος Θωμᾶς ἀπὸ τὴν πολυθρόνα του ἔβλεπε εὔκολα τὶς γειτόνισσές του καὶ ὅλη τους τὴ φτώχεια. Ἡ δυὸ γυναῖκες καταγινόντουσαν ὅλη τὴν ἡμέρα σὲ διάφορες ἐργασίες. Τὸ κοριτσάκι, καθὼταν διαρκῶς στὸ παράθυρο. Ἦταν ἕνα ὡραῖο κοριτσάκι, μὲ προσωπάκι συμπαθητικὸ καὶ ὠχρό. Τὰ χαρακτηριστικά του παρουσίαζαν μιὰ ἔκφραση παράξενη. Διασκέδαζε, τὸ καϋμένο, παίζοντας μὲ τὸ γνέμα, ποὺ ἔπεφτε ἀπὸ τὴ μηχανή, στὴν ὁποία ἔπλεκε κάλτσες ἡ μαμά του. Ποτὲ δὲν τὸ ἄκουσε, σὰν παιδάκι, νὰ γελάη ἢ νὰ τραγουδάη.

— Ἀλλόκοτο παιδί !... ἔλεγε ὁ δικηγόρος κυττάζοντάς το μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον.

Μιὰ μέρα, θὰ ἦταν τέσσαρες ἡ ὥρα τὸ ἀπόγευμα, ἐνῶ ὁ ἥλιος ἔλαμπε ζωηρά, ὁ κύριος Θωμᾶς ζήτησε γρήγορα τὸ λορνιόν του. Εἶχε δεῖ τὴ μικρὴ νὰ κάθεται στὸ παράθυρο καὶ νὰ κυττᾶη τὸν ἥλιο, χωρὶς νὰ δείχνη πῶς τὴν πειράζει τὸ φῶς του.

— Δὲν θὰ βλέπη, ψιθύρισε ὁ δικηγόρος καὶ δὲν εἶχε ἄδικο. Ἡ μικρὴ ἦταν τυφλή !...

Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἔκαμε μεγάλη ἐντύπωση στὸν κύριο Θωμᾶ. Αἰσθάνθηκε τὴν καρδιά του νὰ σφίγγεται. Τὸ φτωχὸ κορίτσι !... Τί κρίμα νᾶχη χάση τὸ φῶς του !...

Ἔπειτα ἀπὸ λίγον καιρό, ἕνας φίλος τοῦ δικηγόρου εἶχε μιὰ δίκη καὶ πῆγε νὰ τοῦ ζητήση τὴ συμβουλή του. Ὁ κύριος Θωμᾶς ἄρχισε νὰ ἐνδιαφέρεται πολὺ γι' αὐτὴ τὴ δίκη. Δὲν ἄφινε πλέον τὸ γραφεῖο του, περνοῦσε τὶς μέρες του ἐρευνῶντας τὰ διάφορα δικόγραφα καὶ παίρνοντας σημειώσεις.

Μιὰ μέρα ὁ ὑπηρέτης του πῆγε καὶ τοῦ εἶπε πῶς ὁ θυρωρὸς ὁ Καζιμίρ, πιάστηκε μ' ἕναν ἀστυφύλακα, πῶς τὸν ἔβαλαν ὀχτὼ μέρες φυλακὴ καὶ πῶς πῆραν νέο θυρωρό. Θέλει ὁ κύριος νὰ τὸν ἰδῆ ;

Ὁ κύριος Θωμᾶς βυθισμένος στὰ ἔγγραφά του, δὲν ἔδωσε καμμιὰ προσοχή.

Μετὰ μερικὲς μέρες ἐνῶ διάβαζε τὴ δικογραφία, πετάχτηκε ἔξαφνα ἐπάνω σὰν τρελλός. Τί εἶχε συμβεῖ ; Κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρό του, μέσα στὴν αὐλή, ἕνα ὀργανέττο σκόρπιζε τοὺς ὀξεῖς του ἤχους. Ὁ κύριος Θωμᾶς ἔγινε ἄνω-κάτω. Ἐίν, ἐπὶ τέλους, τὸ ὀργανέττο δὲν ἦταν χαλασμένο κ' ἔπαιζε κανένα κομμάτι τῆς προκοπῆς, ἂς πήγαινε στὸ διάβολο !.. Κάπως θὰ τρωγότανε !... Ἀλλὰ ἤτανε σὲ χάλι. Δεν εἶχε τὸ θεό του ! Ἕνα σοράβαλο ποὺ σοῦ ξέσχιζε τ' αὐτιά, σοῦ τριβίλιζε τὸ μυαλό !...

Ὁ δικηγόρος ταράχτηκε, ἔγινε ἔξω φρενῶν, πήδησε στὸ παράθυρο, καὶ ἦταν ἕτοιμος νὰ πετάξη καμμιὰ καρέκλα στὸ κεφάλι τοῦ ὀργανοπαίκτου, ὅταν μιὰ γλυκειὰ παιδικὴ φωνὴ τὸν σταμάτησε.

Κύτταξε ἀπέναντι. Ἡ μικρὴ τυφλὴ ἦταν στὸ παράθυρο τῆς κασμαρούλας της. Ἄκουγε τὸ ὀργανέττο καὶ χτυποῦσε τὰ χεράκια της μὲ χαρά. Δάκρυα χοντρὰ ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ νεκρά της, σβυσμένα μάτια.

Ὁ ὀργανοπαίκτης τὸ εἶχε ἀντιληφθεῖ αὐτὸ καὶ γιὰ νὰ τὴν κάμη νὰ εὐχαριστηθῆ ἀκόμα περισσότερο, χτυποῦσε μὲ τὸ πόδι του στὸ λιθόστρατο, κρατῶντας ἔτσι τὸ ρυθμὸ τῆς μουσικῆς.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ὁ ὑπηρέτης μπῆκε στὸ γραφεῖο τοῦ κυρίου Θωμᾶ, σέρνοντας μαζύ του καὶ τὸ θυρωρό.

— Αὐτὸς φταίει ! κύριε, φώναξε. Ἐγώ, τὸν εἰδοποίησα, τὸν ἄθλιο. Τοῦ εἶπα ὅτι θὰ πάρη γενναῖο πουρ-μουσὲρ ἂν ἀπαγορεύση τὶς λατέρνες καὶ τὰ ὀργανέττα νἀρχοῦνται ἐδῶ μέσα. Ἀλλὰ εἶνε ζῶον !... Εἶνε ἕνας χωριάτης !... Τώρα μόλις ἦρθε ἀπὸ τὸ χωριό του καὶ δὲν καταλαβαίνει τίποτε... Ἄκου τώρα τί θὰ σοῦ πῆ ὁ κύριος.

Τὸ ὀργανέττο ἔπαιζε τώρα τὸ τρίτο του κομμάτι ὅμοιο καὶ χειρότερο ἀπὸ τὰ προηγούμενα.

Ὠχρότατος, ἀλλὰ καθ' ὁλοκληρίαν ἥσυχος ὁ κύριος Θωμᾶς, ἐστράφη πρὸς τὸ θυρωρό :

— Ἄκουσέ με, φίλε μου, τοῦ εἶπε. Πῶς σὲ λένε ;

— Παῦλο.

— Λοιπὸν Παῦλο, θὰ σοῦ δίνω κάθε μῆνα δέκα φιορίνια. Ξέρεις γιατί ;

— Γιὰ νὰ μὴν ἀφίνω νὰ μπαίνουν στὴν αὐλὴ τὰ ὀργανέττα.

— Ὄχι, εἶπε ὁ κύριος Θωμᾶς. Γιὰ νὰ τὰ ἀφίνης γιὰ κάμποσο καιρὸ νὰ μπαίνουν κάθε μέρα. Κατάλαβες ;

— Πῶς; Τί;.. Τί εἶπε ὁ κύριος; ἐξεφώνησε ἔκπληκτος ὁ ὑπηρέτης.

— Γιὰ νὰ ἀφίνη, γιὰ κάμποσο καιρό, νὰ μπαίνουν μέσα στὴν αὐλὴ τὰ ὀργανέττα ἐλεύθερα. Αὐτὸ εἶπα.

Ὁ ὑπηρέτης ἔμεινε μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα.

— Δὲν καταλαβαίνω.. μήπως δὲν ἄκουσα καλὰ τὸν κύριο ; ψιθύρισε.

— Δὲν καταλαβαίνεις γιατὶ εἶσαι ζῶον. Εἶπε μὲ ἀπάθεια ὁ κύριος Θωμᾶς. Ἄλλωστε ἄρκετὰ εἴπαμε. Πήγαινε στὴ δουλειά σου.

Ἐνῶ ἔβγαιναν ἔξω, ὁ κύριος Θωμᾶς εἶδε τὸν πιστό του ὑπηρέτη νὰ σκύβη στὸ αὐτὶ τοῦ θυρωροῦ καὶ νὰ τοῦ λέη :

— Τοῦ ἔστριψε τοῦ κακομοίρη τοῦ κυρίου !...

Ὁ γερο-δικηγόρος χαμογέλασε, προχώρησε πρὸς τὸ παράθυρο κ' ἔρριξε ἕνα ἀργυρὸ τάλληρο στὸν ὀργανοπαίκτη.

Πῆρε ἔπειτα ἀπ' τὸ τραπέζι ἕναν ὀδηγὸ καὶ κράτησε σημείωση τῶν διευθύνσεων τῶν διασημοτέρων ὀφθαλμολόγων τῆς Βιέννης. Ἔπειτα, ἐπειδὴ τὸ ὀργανέττο ἐξακολουθοῦσε νὰ παίζη, ἔρριξε ἕνα ἀκόμη νόμισμα στὸν ὀργανοπαίκτη, πῆρε τὴ σημείωση στὴν τσέπη του, φόρεσε τὸ καπέλλο του καὶ βγῆκε γρήγορα-γρήγορα ἔξω, ψιθυρίζοντας :

— Τὸ καϋμένο τὸ κοριτσάκι !... Ἔπρεπε νὰ φροντίσω γι' αὐτὸ ἀπὸ καιρό...

ΒΟΛΕΣΛΑΟΣ ΠΡΟΥΣ

— Λοιπόν, Παῦλο, θὰ σοῦ δίνω κάθε μῆνα δέκα φιορίνια...